

”Lyhyt Suomen suvi on”

PUHEENVUORO

Hannu Salmi

Kirjailija **Eino Leinon** syntymäpäivä 6. heinäkuuta tunnetaan ”runon ja suven päivänä”. Ajatusten juhlapäivän viettämisestä esitti näyttelijä **Veikko Sinisalo**, joka teki ehdotuksen kulttuuriministeri **Tytti Isohookana-Asunmaalle** vuonna 1991. Hanketta tukivat Suomen kirjailijaliitto, Suomalaisuuden liitto ja Suomen maakuntien liitto, jotka kehottivat kansaa nostamaan lipun salkoon jo seuraavana vuonna. Viralliseksi liputuspäiväksi 6. heinäkuuta tuli vuonna 1998.

Mikä sopisikaan Suomen suveen paremmin kuin Eino Leino. Voi väittää, että Leinon runous on vaikuttanut siihen tapaan, jolla kuvittelemme kesää. Kokoelmaan *Sata ja yk-*

si laulua (1898) sisältynyt runo ”Juhannus” on piirtynyt muis-toihin, samoin kokoelmassa *Kangastuksia* (1902) julkaistu ”Lapin kesä”, joka oli ennen **Vesa-Matti Loirin** tulkintaa lukemattomien runoesitysten avainteos.

Leinon vuonna 1897 julkai-sema kokoelma *Yökehrääjä* päättyi runosikermään *Kesämuistoja*. Siinä Suomen kesä näyttäytyy vain häivähtävänä hetkenä, tuokiona, joka muuttuu muistoksi nopeammin kuin arvaammekaan. Sikermä tiivistyy kuuluisaan säkeeseen: ”Lyhyt Suomen suvi on.”

Olen viime aikoina pohtinut kesää kokonaan toisesta näkökulmasta kirjoittaessani isosetäni **Frans Leijonin** tarinaa. Frans oli Eino Leinon aikalainen. Kun Leino syntyi Paltaniemellä 6. heinäkuuta 1878, Frans näki päivänvalon Yläneellä 19. joulukuuta samana vuonna. He eivät toisiaan tunteneet, vaikka olivatkin kaukaisia sukulaisia.

huom.

FRANS JA EINO LEINO

Frans Leijon ja Eino Leino elivät eri todellisuuksissa mutta samassa maailmassa. Fransille Suomen lyhyt kesä oli huumaavien tuoksujen, raikkaiden tuulien ja auringon lämmittävien säteiden aikaa.

Fransin elämää mullisti isorokko, jonka uhriksi hän joutui kolmevuotiaana. Kun tauti vihdoin väistyi, se oli vienyt lapselta sekä näkö- että kuuloaistin. Vähitellen unohtuivat kaikki siihen mennessä opitut sanat. Kuurosokea poika jäi omaan maailmaansa, kulki nelinkontin ja joutui luottamaan tunto- ja hajuaistiinsa.

Eino Leinon runoissa Suomen suvi hehkuu väreissä. Se koostuu silmää puhuttelevista näyistä, kun ”veden kalvo” heijastaa ”suven suloja”, tai kuulokuvista, joissa ”kuuset kuiskivat” ja ”laineet laulavat”. Näitä näkymiä ja ääniä ei Frans voinut kokea. Mutta kesään liittyivät myös tuoksut, ja juuri ne olivat Fransille olennaisia. Hänelle kehittyi niin tarkka hajuaisti, että hän tunnisti ympärillään olevat ihmiset tuoksun perusteella.

Frans vietti lapsuuttaan Huvituksen tilalla Pyhäjärven rannalla, ja voi vain kuvitella, miten hedelmätarhojen tuok-

sut vetivät häntä puoleensa. Villi lapsi hyödynsi puutarhan antimia ja kiipesi omenapuihin ahmimaan niiden satoa. ”Usein varastin minä karviaismarjojakin”, Frans muisteli myöhemmin. ”Söin vatsani täyteen ja loput panin puseroni sisään.”

Merkittävä taitekohta oli vuosi 1889. Yläneen kartanon omistajan **Reinhold Jägerhornin** aloitteesta Frans lähetettiin Pietarsaaren kuurojenkouluun. Siellä Frans oppi paitsi kävelemään kahdella jalalla myös ilmaisemaan itseään viittomakielellä ja lukemaan pistekirjoitusta. Vaikka hän ei nähnyt eikä kuullut, hänestä tuli taitava sorvari, jonka taidonnäytteitä on säilynyt tähän päivään asti.

Fransille kesä merkitsi kasvukautta. Kun elintarvikepula oli huutava vuosina 1917–1918, Frans omistautui kasvimaalleen ja kehitti taitojaan puutarhurina. Hän rakensi myös siirrettävän kesämökin voidakseen välillä pystyttää sen meren rannalle.

Elämänsä lopulla Frans muutti lähemmäs sukulaisiaan Turun seudulle Kakskertaan. Kerrotaan, että hän kävi lähimetsässä mustikassa ja pystyi suunnistamaan kotiin auringon lämmön perusteella. Kasvukausikin oli etelässä pidempi.

Arvoitukseksi jää, tunsiko Frans Leijon koskaan Eino Leinon kuvauksia Suomen suvesta. Kohtalo oli varannut hänelle poikkeuksellisen elämän kuurosokeana, jonka äidinkieleksi tuli viittomakieli. Hän oppi lukemaan ruotsia ja tunsikin pistekirjoituksen välityksellä niin *Raamattua* kuin Runebergiakin.

Frans Leijon ja Eino Leino elivät eri todellisuuksissa mutta samassa maailmassa. Fransille Suomen lyhyt kesä oli huumaavien tuoksujen, raikkaiden tuulien ja auringon lämmittävien säteiden aikaa.

Kirjoittaja on Turun yliopiston kulttuurihistorian professori. Hän kirjoittaa parhaillaan kirjaa Frans Leijonin elämästä.